

De Wiershoeck-Kinderwerktuin, dinsdag 26 juli 2016

Beste natuurliefhebber/-ster,

Het was voor de verandering weer eens een mooie dinsdag. Helaas kon ik niet zo lang blijven als gebruikelijk en daarom speurde ik voordat de excursie begon al een uurtje rond op de tuinen. Er vlogen opvallend veel vlinders en er zijn ook meer andere insecten dan in de afgelopen weken. Met andere woorden: het wordt steeds interessanter op de tuinen.

De paardenbloemspanner is een algemeen voorkomende nachtvlinder met een spanwijdte van 19 tot 21 millimeter. De vlinder komt niet alleen voor in de duinen, struwelen, ruigten en tuinen, maar ook vaak in stedelijke omgeving. De paardenbloem-spanner is niet zoals de naam zou doen vermoeden een typisch van paardenbloem afhankelijke vlinder. Integendeel, ze leven vaak op afgevallen blad en mos maar de rupsen van deze vlinder eten ook wel paardenbloemen. De vlinder vliegt in twee generaties en is te zien van mei tot en met augustus.

De doodshoofdzweefvlieg heeft een tekening op de bovenkant van het borststuk dat met een beetje fantasie op een doodshoofd lijkt: vooraan twee vlekken als ogen, onderaan een grote, grijnzende vlek als mond. De doodshoofdzweefvlieg heeft een lengte van 9 tot 13 mm en is daarmee een van de grootste zweefvliegen die we in Nederland kennen. De soort zit op bloemen en bij bosranden en jaagt vaak fanatiek andere (zweef)vliegen weg. Dit insect komt voor van het voorjaar tot in de herfst en is in Nederland een algemeen soort.

De winter wordt als larve doorgebracht. Eieren die vroeg in het jaar of in voedselrijk substraat gelegd zijn, kunnen zich hetzelfde jaar nog tot vlieg ontwikkelen. De meeste larven zullen het echter pas na de winter tot imago brengen.

De barnsteenslak (*Succinea putris*) is een op het land levende longslak uit de familie Succineidae. Deze familie is drager van de parasitaire worm *Leucochloridium paradoxum*, althans een ongeslachtelijk larvestadium daarvan. Deze parasiet ontwikkelt knotsvormige uitsteeksels die deels in de tentakels van de slak terechtkomen. De uitsteeksels in de tentakels maken pulserende bewegingen die mogelijk aantrekkingskracht op vogels uitoefenen. Als vogels de slak eten, komt de worm in de vogel verder tot ontwikkeling. Als de slak niet op tijd gegeten wordt, dan barsten de tentakels open door een sterke opzwellen van de uitsteeksels van de parasiet. Daarbij komen cercariën (larfjes van platworm) vrij die op zoek gaan naar hun volgende gastheer. Het komt wel vaker voor dat prooidieren specifieke parasitaire belagers van hun vijanden bij zich dragen.

Al een paar keer eerder zag ik een barnsteenslak met in beide tentakels zo'n pulserende uitsteeksel van de parasiet. Maar in deze slak ontwikkelen zich minimaal vier van die uitsteeksels, slechts één daarvan heeft zich genesteld in een tentakel van de slak.

Deze vlieg zag ik nog niet eerder. Het blijkt de gewone kopermantel te zijn (7-13 mm). Naast de gewone kopermantel komt ook de roodsprietkopermantel voor, maar die is zeldzaam. De gewone kopermantel komt wel algemeen voor, maar wordt in de provincie Groningen minder vaak gezien dan elders in het land.

De naam kopermantel dankt de vlieg aan het koperkleurige achterlijf. De vleugels hebben twee duidelijke vlekken. Op het zwarte borststuk lopen witte strepen. Aan de zijkant van het

borststuk zitten borstels. Dat zie je niet vaak bij zweefvliegen. De larve leeft hoofdzakelijk in sapstromen en boomwonden van loofbomen als berk, eik, wilg. De larve overwintert. Vliegtijd: april - september.

In het labyrint kwam ik niet alleen een imago van de dovenetelwants tegen, maar (waarschijnlijk) ook een nimf. Meerdere wantsen hebben jongen (nimfen) met ongeveer deze tekening. De kleur van het achterlichaam kan sterk verschillen. Ik vermoed dat deze wants nog niet helemaal op kleur is.

De dovenetelwants heeft een rond lichaam met zwart/wit getekende voorvleugels. De wants wordt 5 – 7 mm lang. Onder de dekschilden zitten de vleugels die er aan de achterzijde iets uitsteken. Hiermee kan gevlogen worden, zelfs vanuit stilstand. De

volwassen dieren overwinteren in de bodem of onder mos, loof of stenen. De dovenetelwants komt algemeen voor, vooral in vochtige weg- en bosranden, in oeverbossen en aanplantingen. Later in het seizoen verplaatsen ze zich over grotere gebieden en komen dan eveneens in tuinen terecht om ook daar te foerageren op fruit en tuinplanten. In de herfst kruipen ze onder plantenmateriaal, bladeren en stenen om daar te overwinteren.

De eitjes worden in het vroege voorjaar afgezet op de voedselplanten. De larven leven van mei tot juni op roodbloeiende lipbloemigen, in het bijzonder bosandoorn en moerasandoorn.

In dit geval is er geen twijfel mogelijk. Dit zijn twee smalle randwantsen, maar wel met 'enig' verschil in leeftijd.

De volwassen smalle randwants is 12 tot 15 millimeter lang. Hij is gespikkeld en roodbruin van kleur. De nimfen hebben een groen achterlichaam. De soort is wijdverspreid van Europa tot Centraal-Azië, met uitzondering van het noorden van Europa. Hij heeft zich wel steeds meer naar het noorden verspreid. In Nederland is hij nu overal te vinden.

De dieren vind je vooral op struiken die bessen dragen. Ze zuigen met name op rijpe vruchten. De volwassen wantsen zuigen op meer verschillende plantensoorten; zelfs op coniferen zoals jeneverbes. Ze vliegen zeer actief bij hoge temperaturen.

Dit klein geaderd witje mist niet alleen een deel van de linker voorvleugel, maar ook de linker antenne.

Het klein geaderd witje is een voorjaarssoort en vliegt vanaf begin april in 3 (overlappende) generaties. Dit jaar is de vlinder erg laat, pas in juli worden grote aantallen waargenomen.

De vlinder is herkenbaar aan de grijsgroene strepen (aders) op de onderkant van de vleugels. Op de bovenkant van de voorvleugel bevinden zich bij het mannetje één en bij het vrouwtje twee donkergrijze of zwarte vlekken. De soort overwintert als pop. Van de drie koolwitjes heeft het klein geaderd witje de meeste voorkeur voor vochtige plaatsen.

Al eerder kwam de kleine moeraswapenvlieg voorbij in een verslag, maar die had een brede groene rand langs het achterlijf. Dit is de minder algemene lichtere variant (geelachtig tot wit). De kleine moeraswapenvlieg is 6-9 mm groot en komt voor in allerlei natte biotopen, zoals moerassen, weilanden met sloten, kwelders en rivierdalen. Hij vliegt van eind mei tot begin september.

De naam wapenvliegen danken ze aan de spitse doorns aan de achterrand van het borststuk. Over de functie van die doorns is niets bekend en bij een aantal geslachten ontbreken ze ook. Bij de kleine moeraswapenvlieg staan de twee korte doorns schuin omhoog.

De rode smalbok heeft een lengte van 10 – 19 mm en bijna lichaamslange voelspriet. De uiteinden van de poten hebben een oranje kleur. De geslachten verschillen van uiterlijk. Het vrouwtje is gedrongen, fors en heeft een zwarte kop. Haar halsschild en dekschilden zijn egaal rood, zelden okergeel. Het kleinere mannetje is sierlijk en slank met een zwarte kop en halsschild. Zijn dekschilden zijn bruingeel, zelden eveneens zwart.

Deze boktor vliegt als een hommelt van bloem naar bloem en zit daarom vaak dik onder het stuifmeel. Hierbij is er een voorkeur voor schermbloemigen. Ook is hij regelmatig te vinden op wortels, stronken en dode stammen van naaldbomen met een voorkeur voor sparren en dennen. Van mei tot september komt hij overal algemeen tot zeer algemeen voor.

De eitjes worden afgezet in dood naaldhout of stronken. De larven verblijven gedurende verschillende jaren in met zaagsel gevulde gangen in het dode hout, waarin zij wat de afbraak betreft een belangrijke rol spelen. Ze verpoppen zich aan het einde van een vraatgang.

Tot besluit nog maar weer eens een paar bijvliegen. Ik heb geen idee welke soorten het zijn, maar het zijn beide mannetjes (geen ruimte tussen de ogen). Ik vind het onbegonnen werk om te proberen ze op naam te brengen. Maar wat wil je ook als er zelfs een veranderlijke bijvlieg (*Eristalis pratorum*) bestaat en een onvoorspelbare bijvlieg (*Eristalis similis*). De bijvliegen op de foto zullen ongetwijfeld geen Friese bijvliegen (*Eristalis anthophorina*) zijn, die zijn zeldzaam en komen alleen in bosgebieden in het noordelijke deel van Nederland voor.

Groetjes,

Luit